

גוט שבת Gut Sábész

21. évfolyam 51. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 19:10 • כ"ט מנחם אב תשע"ט • 2019. 8. 30. • פרשת ראה • Szombat kimenetele: 20:15

Rekordérdeklődés Magyarország legköszerebb gasztrofesztiválján

„Az EMIH örömeire szolgál, hogy minden eddigénél nagyobb érdeklődés övezte a hazai Sóletfesztivált, Európa legnagyobb szabadtéri kóser gasztronómiai rendezvényét, ami immáron ötödik alkalommal vette kezdetét vasárnap délelőtt a belváros szívében” – ez áll az EMIH sajtóközleményében a nyár legköszerebb gasztrofesztiváljáról. Kiderül belőle továbbá, hogy az eseményt a rendezvény házigazdája, Köves Slomó rabbi és Vattamány Zsolt, Erzsébetváros polgármestere nyitották meg, örömeiket fejezve ki afölött, hogy „Európa egyik legnagyobb szabadtéri zsidó fesztiválja ismételten nyugodt körülmények között és biztonságban kerülhet megtartásra Budapesten.”

Megtudjuk belőle, hogy 10 ezer adag sóletet készítettek, mégpedig magyar, izraeli, je-

meni és vegetáriánus verzióban, ami mellett más kóser finomságokat is lehetett kóstolni. A két színpadon zajló műsorról: az élő koncertekről és pódiumbeszélésekről is beszámol a sajtóközlemény, melyeken olyan neves személyiségek jelentek meg, mint *Nógrádi Gábor* író, *Koltai Róbert* színész, rendező, *Hege-dűs D. Géza* Kossuth- és Jászai Mari-díjas színész, *Fahidi Éva* holokauszt túlélő, a Neokohn hírportál képviselői és *Kornis Mihály* író is.

Persze ez nem mond el mindent arról a pezsgő hangulatról, ami a fesztivált jellemezte, a különböző szervezetek standjainál kialakuló érdekes beszélgetésekről, az evés közben zajló vidám tereferéről vagy a gyerekprogramok zajos jókedvéről. Arról érdemesebb a résztvevők véleményét meghallgatni. *Óvá-*

ri Anna és férje két gyermekükkel nem először látogattak ki a gasztrofesztiválra: „Szerintem remek ötlet, hogy a színpad a játszótér mellé van felállítva, mert így mi tudtuk hallgatni a zenét és a gyerekek is elfoglalták magukat. Mi minden évben megyünk, a facebookon olvastunk először az eseményről, azóta vadászunk.” Persze az ilyen régi, visszajáró vendégeknek vannak kedvencei is, amit hiányolhatnak a korábbi évek kínálatából: „Reméljük, hogy visszatér a marokkói vagy az aszalt gyümölcsös sólet is” – mondja Anna. A sóletfesztivál az évük többi részére is befolyással volt: „A mindennapjainkra anynyiban lett hatással, hogy itthon is sütök sóletet télen, sőt a házasságkötésünk napján is az volt az ebéd. Ha nincs a fesztivál, eszembe se jutott volna, hogy létezik ilyen étel.”

Mázl tov!

Gratulálunk *Czink Péternek* és *Lantos Lindának*, fiuk, *Benjamin* születése és körülmétélese alkalmából. A körülmétélesre családi körben került sor ezen a héten szerdán. A kisfiú a *Benjamin Mordecháj ben Jichák Simon* nevet kapta. A *briszt Köves Slomó* rabbi celebrálta. Kívánjuk, hogy a szülők jó egészségben neveljék gyermeküket a zsidó oktatás, a jócselekedetek és zsidó esküvő szellemében.

MEGHÍVÓ Ehud Yaari:

Lesz-e háború Iránnal?

Előadónk az izraeli közélet egyik legismertebb Közel-Kelet szakértője, több könyv szerzője, aki több mint 30 éves munkássága során többek között Jasszer Arafattal, Husszein Jordán királlyal, Mubarak egyiptomi elnökkel és Bassár el-Aszad szíriai elnökkel készített interjút.

Az előadás nyelve angol, magyar szinkrontolmácsolással.

Időpont: 2019.09.18., 18:00

Helyszín: Óbudai Zsinagóga Bp., 1036 Lajos utca 163.

Regisztráció:

szepember 16-ig a

posta@zsido.com email címen

Belépő: 1800 Ft/fő a helyszínen

Az eseményen befolyt belépőjegyek árából, illetve az adományokból a Keren Hayesod által kiválasztott izraeli társadalmi projektek kerülnek támogatására.

Hetiszakasz

Áldás és átok

Szakaszunk – Rőé (5Mózes 11:26–16:17.) – többek között megismétli a tiltott állatok és madarak listáját, és ezzel párhuzamos a leviticusi *Smini* szakasszal. Figyelmeztet a hamis prófétákra, megismétli a vér élvezetének tilalmát és

előírja a bálványimádás megszüntetését az elfoglalt Kánaánban, amiből ezáltal lesz Izrael Földje (*Erec Jisráél*). A szakasz végén a három zarándokünnepet ismétli és részletezi az Írás, hangsúlyozva ezek örömműnepe jellegét.

Zsidó híradó

Csaknem 500 éves sírköveket tártak fel egy zsidó temetőben

Egy zsidó szervezetnek köszönhetően szakértők és önkéntesek ukrainai zsidó temetőket térképeztek fel az elmúlt hetekben.

Busk és Kalus a történelmi Galícia területén található Nyugat-Ukrajnában. Ezeknek a településeknek a temetőit vizsgálta a Héber Egyetem munkatársaink vezetésével az a csoport, amelyhez helyben is csatlakoztak a zsidó örökséget védő aktivisták – derül ki a *jewish-heritage-europe.eu* beszámolójából.

Több sírkő is előkerült, amiket 1570-től a XVII. század első feléig állítottak. Impozáns alkotásokról van szó. Buskban található a mai Ukrajna legrégebbi ismert sírköve, 1520-ból, de felfedeztek még körülbelül 10 másik fontos sírkövet is, amelyeket a kutatók eddig nem ismertek. A szakértők szerint ritkák az ilyen mennyiségű felírással ellátott leletek

ebből az időszakból, egyben bizonyítják a galíciai zsidóság jelentőségét, rávilágítanak történetük több részletére is.

A csoport mostanra legalább 400 sírkövet dokumentált, egészen a náci megszállásig bezárólag. Az adatokat feldolgozzák és publikálják, ahogy az eddigieket is. A „Zsidó Galícia és Bukovina” (JGB) egy nonprofit szervezet, amit arra hoztak létre, hogy dokumentálja és megőrizze a környék gazdag zsidó múltját és oktatási programok segítségével ismertesse azt meg az érdeklődőkkel. A régió a mai Ukrajna, Lengyelország és Románia területén fekszik.

A jóság ábrahámí eszménye

Eheti Tórai szakaszunk, a Rőé sorra veszi az állatokat, s meghatározza, melyek a kósererek, amik fogyasztása megengedett, s melyek a nem kósererek, amik fogyasztása tilos. A zsidó vallás szerint az vagyunk, amit megesszünk, és a számunkra engedélyezett állatok olyan karakterjegyekkel rendelkeznek, amelyeket nekünk is ildomos elsajátítanunk.

A Tórai felsorolásban szereplő egyik állat a gólya. A madár héber elnevezése a *hászidá*, mely a heszed héber kifejezéssel azonos szógyökben osztozik, mely jelentése „jóság”, „jószándék”. A Talmud tanítja, hogy a gólya eme beszédes nevét azzal a jellemvonásával érdemelte ki, hogy jóindulatú saját fajtájához.

Ismerve a gólya ezen jó tulajdonságát, felvetődik a kérdés, hogy az vajon miért nem tartozik a kóser állatok közé. A saját fajtához való jóság tán nem egy az elsajátítandó minták közül?

A kocki Rebbe mondja, hogy a gólya kapcsán a jóság csak saját fajtája iránt él, más fajtákkal szemben azonban nem, ez pedig a Tóra értékrendje alapján eleve kizárja azon madarak so-

rából, melyek a zsidó szempontból kósernek ítéltető jellemmel bírnak.

A Tóra ideálja ugyanis az a fajta jóság, amit Ábrahám ősapánk is képviselt, mely diszkrimináció nélküli, és éppen úgy él az idegenek felé, mint legközelebbi családtagjaink irányában. A jóság ezen eszménye olyan alapvető pillére a zsidó tanításoknak, hogy arról imáinkban is napi szinten emlékezünk meg.

Persze az ábrahámí jóindulat és nyitottság talán elérhetetlennek tűnik előttünk, hetiszakaszunk mégis ennek elérésére buzdít minket. Szeretnénk jók és nagyvonalúak lenni a barátainkhoz, családunkhoz? Ez mind szép és jó, de önmagában véve még nem elégítheti ki a kóseresség kritériumát. Az oly’ gyakran emlegetett jóság kóser ideálja ugyanis az ábrahámí eszme beteljesítése, azaz a feltétel nélküli jóindulat tanúsítása a másik ember felé, függetlenül annak társadalmi státuszától vagy hozzánk fűződő viszonyától.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Mordechai Wollenberg
írása nyomán*

Szerelem a házasság után?

Faith Áser

ZSIDÓ TUDOMÁNYOK SZABADEGYETEME

2019. augusztus 19-30.

Sász Hevra zsinagóga
1061 Bp., Vasvári Pál utca 5.

Judaizmus gyorstalpaló

Imaidők a következő hétre (augusztus 31-szeptember 6.):

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás;

9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*;

19.00 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 19.10 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 18.30 **A bírák és a próféták az ókori Izraelben**

(Szabó György Menáchem előadása);

19.30 *Mínchá, Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 19.00 Tanulás

19.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Péntek: 18.30 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.30 Szombatfogadás, *Kidus*

Velem és a Rebbével történt Egy tartós házasság

Olyan zsidó családban nőttem fel, mely nem őrizte a hagyományokat, így semmilyen válásos nevelést nem kaptam. A zsidóság és a hászid filozófia iránt az egyetem első évében kezdtem érdeklődni, San Diegóban. Innen egyenes út vezetett a Chábád mozgalomba, és 1971-ben beiratkoztam a New York-i Hadar Hatorah jesivába.

A Hadar Hatorah-ban hatalmas tisztelet övezte a Rebbét. Amikor sor kerülhetett egy személyes találkozóra vele, már hetekkel korábban komoly spirituális előkészületeket tettünk. Tánját tanultunk, imádkoztunk és leírtuk a kérdéseinket és kéréseinket.

Én egy tizenöt oldalas levelet írtam a Rebbének, melyben felsoroltam az összes kérdésemet. Volt, amelyik egy rossz tulajdonság megváltoztatásáról szólt és volt, amelyik az örömteli élet titkát kutatta. Egy kérdésem pedig a kapcsolatomat érintette egy kaliforniai lánnyal. Ő egy reform zsidó közösséghez tartozott és nem szívelte, hogy a haszidizmus útját választottam.

A rossz tulajdonságokra vonatkozó kérdésemre a Rebbe a következőt válaszolta: „Szilárdan el kell határoznia, a szíve legmélyén, hogy tartózkodik a helytelen viselkedéstől. Fel kell ismernie, hogy rossz, amit tesz, és óvakodnia kell attól, hogy olyan helyzetbe kerüljön, mely kiválthatja ezt a viselkedést”. Évekkel később ez a tanítás vált a coaching módszerem alapvetésévé. „Eltávolítás és átértékelés” módszernek neveztem el, melynek során az ember kerül a veszélyes helyzeteket és felismeri a

helytelen viselkedési formákat. Ezt mind a Rebbétől tanultam.

Az örömteli étellel kapcsolatban ezt mondta a Rebbe: „Tanulmányozza a Tánja azon fejezeteit, melyek az örömmel foglalkoznak. Olvassa át ezeket kétszer-háromszor, és érezni fogja a

nie és melynek természetesnek kell lennie a számára, távol áll ettől a lánytól, tehát magának kellene megtanítania minderre. Ez pedig nem a jó kapcsolat alapja egy házasságban. ... Ha egy házaspár tagjai megértik egymás vágyait, akkor erős kapcsolat alakul ki közöttük, mely megalapozza a tartós házasságot.”

A válasz utolsó részében a Rebbe arra reflektált, hogy a barátnóm megírta: sohasem lesz hajlandó kóser háztartást vezetni, s ezért a Rebbe nyilván el akar majd választani minket egymástól. Ezzel kapcsolatban a Rebbe ezt mondta: „Kérem, közölje vele, hogy én nem akarom őt elválasztani öntől, sem önt tőle. Ezzel együtt az a meggyőződés, hogy ha folytatja ezt a kapcsolatot, akkor csak kárt okoz neki. Csak összezavarja, és emiatt képtelen tisztán látni a saját helyzetét”.

Még sokáig nem értettem meg teljesen a Rebbe választát. Szakítottam a lánnyal és évekig nem is

láttam. Egyszer azonban véletlenül összefutottunk. Két gyermekét tolt babakocsiban. Elmondta, hogy két hónappal a szakításunk után megismerkedett valakivel és össze is házasodtak. „És tudod, hogy mit kértem a férjemtől? Hogy kóser háztartást vezessünk!” – mondta.

Bár velem kapcsolatban kijelentette, hogy nem lesz hajlandó kóser háztartást vezetni, a férjétől pont ezt követelte! A Rebbe erre utalt, amikor azt mondta, hogy a velem való viszonya miatt nem látja tisztán a saját helyzetét. Miután szakítottunk, más felismerte, hogy mit is akar valójában.

Mondanom sem kell, ez a tanítás is beépült a coaching módszerembe.

A Rebbe végül azt mondta, hogy létre kell hoznom egy tanulási programot, mely alkalmazkodik a változó életkörülményeimhez. Ez egy különösen hasznos tanács volt, melyet egyaránt hasznosítottam a magánéletemben és a karrierem során is. A találkozó mindössze tizenöt percig tartott, de a Rebbe sínre tette az életemet. Megtanított, hogy miként szabaduljak meg a rossz szokásaimtól, hogyan legyek vidám, milyen elvek vezéreljenek a házasságomban és hogyan szervezzem meg az életemet.

Meilech Leib DuBrow rabbi

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Meilech Leib DuBrow rabbi életmód tanácsadóként dolgozik Los Angelesben. Az interjú 2011 szeptemberében készült.

változást. Látni fogja, hogy minél vidámabb és örömtelibb, annál nagyobb képességekre tesz szert, és annál nagyobb sikerei lesznek.” Ezeket az örömmel foglalkozó fejezeteket szintén beépítettem a coaching módszerembe.

Ez után következett a barátnőmmel kapcsolatos kérdés. Amikor elmondtam a lánynak, hogy a Rebbéhez fordulok a kapcsolatunk ügyében, ő egy másfél oldalas levelet küldött, melyben leírta a gondolatait és érzéseit. Ezt a levelet csatoltam a sajátomhoz. A Rebbe elmondta, mit tanácsol az ügyben.

„Először is, egy feleség nem egy diák. Az összes olyan dolog, melyben a feleségének nagy szakértelemmel kell rendelkez-

Kóser konyha

Cheesecake/
sajttorta

Tejes

Az aljához:

400 g darált háztartási keksz
150 g vaj

A töltelékhez:

1 pohár cukor

½ kg túró

1 doboz tejföl

3 tojás

2 ek. teljes kiőrlésű liszt

1 citrom leve

1 csomag vaníliás cukor

A darált kekszet alaposan összekeverjük a puha vajjal, majd sütőpapírral bélelt tortaformába nyomkodjuk. Néhány perc alatt 160 fokon megsütjük (vigyázzunk, mert könnyen megég). A töltelék hozzávalóit sorban tálba tesszük, egyneművé keverjük, majd a torta elősütött aljára öntjük. Körülbelül egy óra alatt készre sütjük, ha nagyon pirulna a teteje, fedjük le sütőpapírral vagy alufóliával.

Fontos: Mindig ellenőrizzük a kóser tejtermékek pecsétjét. A cháláv jisráél jelzés arról biztosít bennünket, hogy nem csak kóser állat tejéből készült, de a fejes és a feldolgozás minden pillanata szakértő kóserügyi felügyelet mellett zajlott.

A rabbi válaszol

Volt-e a Szentélyen mezuzá?

A Kérdezd a rabbit rovat cikkét szerkesztve előfordul, hogy a főszerkesztő tesz fel a témához kapcsolódó további kérdéseket. A mezuzákról szóló sorozatunk most következő részében egy ilyen „olvasói levélre” válaszol a rabbi: „Az jutott eszembe, hogy a Szentélyről azt mondja az Örökkévaló, hogy építsenek neki lakhelyet – akkor a Szentélyen volt mezuzá?” – tette fel a kérdést Steiner Zsófia.

Válasz: A Második Szentély alaprajzát egy talmudi traktátusban (*Mászechet Midot*) találjuk leírva: ebből kiderül, hogy a három egymásból nyíló udvaron belül voltak különböző kisebb helyiségek (*liská, lösácho*t) is az épületkomplexumban. Azt mondja a Talmud (*Jomá* 10a., 11a.), egyértelműen idézve: a Szentélynek semelyik bejáratán és a szobák egyikén sem volt mezuzá, kivéve a Párhedrin szoba bejáratán és az oda vezető Nikánor kapun.

Mi ez a Párhedrin helyiség? Jom kipur előtt egy héttel a főpap visszavonult a családjától, beköltözött a Párhedrin szobájába, felkészülésként Jom kipur napjára, amikor ő végzi a szolgálatot. Ilyenkor átnézte a szertartás részleteit stb., és ez idő alatt ott lakott ebben a szobában (uo. 2a.), amiről azt mondja a Talmud, hogy ennek az ajtaján, abban az időben, amikor ő ott lakik, fel kell rakni a mezuzát.

Jehudá rabbi azonban azt mondja, akkor sem kell mezuzát rakni, mivel a főpap nem saját jószántából költözik oda, hanem azért, mert kötelező neki, így ez kényszerlakhelynek számít, amire nem kell mezuzát tenni. A bölcsek azonban nem értettek

egyét Jehudá rabbi, szerintük egy kényszerlakhelyre, amilyen a Párhedrin szoba, mégis kell mezuzát tenni (uo. 10b.).

Erre Jehudá rabbi azt mondta: ugyan egy ilyen helyiség fel van mentve a mezuzá parancsa alól, de a Bölcsek azt írták elő, hogy mégis fel kell rá tenni. Mégpedig azért, hogy nehogy úgy tűnjön, mintha a főpap börtönben lenne. Mi az összefüggés? A börtön egy kényszerlakhely, amire Jehudá rabbi véleménye szerint nem kell mezuzát tenni, így, ha a főpap olyan helyiségben lakna, amin nincs mezuzá, az emberek azt mondanák: börtönben van a *kohén gádol*. Egy ilyen összehasonlítás rossz fényt vetne a Szentélyre, ezt el kell kerülni, ezért mégis kell mezuzát tenni.

A Talmud (uo. 11b. a *Chátám Szofér* magyarázata szerint, Responsum JD 281. fejezet) azt is mondja, hogy a Szentély a szolgálatnak a helye, szükség és igény van rá, így ebből a szempontból a zsidó néphez tartozónak számít. De a Szent-

tély helyiségei mégsem tekinthetők rendes szobáknak, hiszen azok nem a magánélethez tartoznak. A Szentély szent cél szolgál, de nem lakhely, vélték a Bölcsek, így az ajtajaira nem kell mezuzá. Kivétel ez alól a *kohén gádol* szobája a Jom kipur előtti héten, amikor civil életet él ott, vagyis lakhelynek számít. (Ennek analógiájára a zsinagógák is fel vannak mentve a mezuzá felrakása alól, de hogy miért tesszünk mégis rájuk – azt a 45. számunkban már tisztáztuk.)

Fontos megemlíteni, hogy ha van egy helyiség, ami az enyém és pl. raktárnak használok, akkor arra kell mezuzá (*Sulchán áru*ch JD 286:1–2.), mert a személyes használatomra szolgál. A szent cél azonban nem ilyen személyes használat, ezért nem tesszünk mezuzát az ilyen helyiségekre.

Visszatérve Jehudá rabbihoz és a börtönhöz. Szerinte tehát a kényszerlakhelyre, amilyen például a börtön, nem kell mezuzá, mert nem számít lakhelynek. Ezzel szemben a Bölcsek úgy vélték, az is lakhely és kell rá mezuzá. Így, ha valaki sajnos valamiért kénytelen börtönbe vonulni és ott saját cellája van, ahol csak zsidó „lakik”, akkor elvben ennek az ajtajára is kell mezuzá (*Hágáhot Rábi Akivá Éger* a SA-hoz uo. 286:1.). De több vélemény van, ami szerint mégsem számít lakhelynek, és ezért nem kell mezuzát feltenni (uo. Lásd még *Águr bööhálechá* 31:38.). Azonban, ha valaki háziőrizetben van, az ő számára ez a kijelölt hely, mindenképpen normal lakhelynek számít, hisz csak annyira korlát, hogy nem szabad azt elhagynia (*Águr bööhálechá* uo.).

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Golubovics Martina,
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604